Lösnummerpris: 15 öre.

TIDEVARVET

Nr 32 · 6 Augusti

Nr 32 · 5 årg. 1927

Tidevarvet N:r 32

Årsdagen av krigsutbrottet har gått förbi. Tidevarvet erinrar därom i artikeln: Vår bröllopsdag med döden. Av alla tidningar vi sett har Arbetaren mest verkningsfullt fastslagit krigets ursprung och sanna natur och påmint om allas plikt att resa sig mot den krigsfara som hotar.

•

Fru Anna Wicksell, medlem av N. F:s mandatkommission, har givit en redogörelse för det uppfostringsarbete som börjat i de afrikanska kolonierna. Det vore önskvärt att vår skolreform vore lika modern och tilltalande som den, varmed negerbarnen skola lyckliggöras.

•

Av två vägar: kampen mot det onda och kampen för det goda, väljer man i allmänhet i vårt samhälle den förra. Så har skett i nykterhetsfrågan.

•

Tidevarvet har samlat en del uttalanden om ungdomen, särskilt den arbetslösa ungdomen. De äro dels berömmande dels klandrande, men ungdomen håller styvt på sig själv.

•

I dagarna hålles i Danzig esperantisternas världskongress. Devinez erinrar med anledning härav om hur det går till vid andra världskonferenser.

Vår bröllopsdag med döden.

Årsdagen av krigsutbrottet, vår bröllopsdag med döden, har gått förbi för trettonde gången. I år tycks man icke ha så mycken lust med betraktelser av denna anledning. Nere i Genève bry engelska, amerikanska och japanska delegater sina huvuden för att finna en överenskommelse om gemensam minskning av flottrustningarna. Men då Amerika och England behöva olika slag av krigsskepp och inte vilja låta de olika slagen ta ut vartannat, så ser det just nu ut som om England i stället måste börja bygga av Amerikas sort och Amerika av Englands.

Ur detta kan man endast dra den slutsatsen att dessa allierade av samma blod, språk och religion räkna med något sådant som att de skulle komma i krig med varandra.

Detta är bara en detalj av världspolitiken av 1927, men den visar att vi äro inne på rustningarnas väg 1927 liksom 1914.

Den vägen löper bred och bekvämt sluttande ner mot avgrunden. Militärer, uppfinnare, organisatörer av civilbefolkningens värnplikt, alla ha snabbt och skickligt tagit ur lärdomarna av världskriget. De kunna lova oss ett krig av väldig omfattning, av aldrig drömd verkningsfullhet, om vi blott vilja rusta.

Och se, det vilja vi. Det är mycket hemlighetsfullt och ofattligt att vi vilja det.

Rena dumheten kan det inte vara. Den mänskliga hjärnan äger ju bevisligen förmågan att dra ut slutsatser ur vissa givna fakta. Här ligga de ju så klara. Vår förmåga till förstörelse har vuxit så enormt med flygvåsendets och den kemiska krigföringens utveckling att det är vissa döden att sätta den i gång. Mussolini som med sin cyniska uppriktighet tjänar ett högre ändamål säger att han önskar se förstörelseverket i gång. De andra folkledarna säga att de icke vilja det men att de måste räkna med alla eventualiteter och därför tvingas fortsätta att fullkomna apparaten. Men så dåraktiga kunna icke folkens ledare vara att de *tro* på rustningarna som fredsgaranti. De vore ju med 1914.

Om det inte är dumhet och bristande slutledningsförmåga som har ansvaret för rustningarna, vad är det då?

Under krigsåren kunde en mängd vanvettiga handlingar som ledde till krigets förlängning och förråande och till våldsfreden förklaras av att alla hjärnor voro förgiftade av hatets, dödens och lidandets senapsgas och alltså satta ur funktion. Men nu borde ju ruset ha gått av oss. Varför fortsätta vi, nu nyktra, dödens väg?

Det kan ju sägas att vi äro under den våldsamma suggestionen, att det inte finns någon annan. Men varför reser sig inte vår självbevarelsedrift och sliter sönder suggestionen. Förklaringen att det är kapitalisterna som vilja krig och rustningsindustierna som vilja tjäna pengar, är ingen förklaring. Med berätt mod och klar hjärna kan ingen vapenfabrikant eller statsman, än så borgerligt nationalistisk, vilja krig. Herrarna veta ju att de med all världens resurser inte kunna dra sitt eget öde, sin industris, sin förmögenhets eller sitt lands öde ut ur den stora förstörelsen. De borgerliga statsmän eller storindustriella som vilja krig äro alla hospitalsmessiga.

En djurart, t. ex. väggohyra som vill röka ihjäl sig själv kan inte tänkas. När vi nu se människosläktet beställsamt sysselsatt med förberedelser att röka ihjäl sig självt, fråga vi oss vilka hemliga krafter som driva sitt spel. Finns det ett för oss fördolt viljande inom den enhet vi kalla människosläktet, den enhet av vilken individen icke fattar mer än vad cellen i en kropp fattar av den kropp den tillhör? Och har denna vilja beslutat sin död och satt cellerna att utföra verket under inbillningen att de arbeta på försvar och skydd för livet? Men ser man på vad människosläktet eljes har för sig, tyder det å andra sidan på vilja till liv. Man strider mot sotdöden alldeles oberoende av att man förbereder gasdöden. Man utfinner bekvämligheter och nyttigheter, organiserar produktionen och utforskar själslivets lagar. Man experimenterar med uppfostran och tar de första stegen på befolkningspolitikens väg. Vi arbeta alltså på två linjer, livets linje och dödens. Det är möjligt till en tid. Det kan också den enskilda människan göra i tider av yttersta splittring i viljan. Människor inom vilka dödsvilja och livsvilja kämpa ha blivit överraskade med att samma dag köpa vinterövertock till hälsans skydd och revolver till dess förstörelse.

Är allt vi nu dagligen se av motsatt handlande tecken på en motsvarande splittring i mänsklighetens innersta vilja?

Det lär icke gå många år innan vi veta mera därom än nu. Ingen slump, ingen antikrist skall avgöra jordens öde. Människosläktets egen viljas riktning kommer att avgöra utgången. Är livsviljan starkare än dödsviljan skall denna hemlighetsfulla kris, sprungen ur dolda skador dem vi blott kunna ana men icke sätta diagnos på, gå över. Och ungdomen skall åter kunna följa skaldens maning att:

> prisa undret att du föddes
> männniskogestaltad, gudalik,
> undret över alla under.

Esperanto.

Människor från 30 länder äro samlade i en stor sal för att arbeta, överlägga, besluta, lagstifta tillsamman. De tala olika språk men det är nödvändigt att de göra sig förstådda av varandra. De skola ju överlägga om något så ömtåligt och svårt som gemensam arbetarskyddslagstiftning. Det talas två språk på konferensen, franska och engelska. Men utom engelsmän och fransmän som inbördes inte förstå varandra, finns där en stor grupp delegater, som ha spanska till modersmål. Där finns tyskar, holländare, skandinaver, orientaler. Den spanska gruppen önskar att spanskan må bli jämnställd med engelska och franska. Samma anspråk ha tyskarna. Men dessa önskemål ha avböjts av konferensen. Man kan inte ha mer än två språk, det är tillräckligt tidsödande att behöva tolka timslånga anföranden från franska till engelska och *vårtom*.

Men nu består konferensen till stor del av arbetare som inte kunna tala på något annat språk än sitt modersmål. Skola då deras erfarenheter, deras uppfattning, deras bifall eller opposition vara och förbli stumma?

Inför detta argument sträcker sig konferensen därhän att var och en får tala på sitt eget språk. En svensk får tala svenska, men då förstå inte de andra. Och sen kommer de två tolkningarna som ta orimlig tid. Det tär på den överhopade konferensens nerver att sitta stilla medan en skandinavisk delegerad håller ett långt tal och medan det tolkas.

Då funderar man ut att tolkningen skall kunna ske samtidigt som anförandena hållas.

I år när de delegerade samlades voro telefoner med öronproppar inmonterade på de delegerades platser. Talaren på estraden var omgiven av två tolkar som samtidigt skulle lyssna, översätta och telefonera in talen till tjänst för dem som ville begagna sig av telefonerna. Även detta visade sig odrägligt. Tolkarna kunde inte på en gång lyssna och översätta dessutom störde de dem som ville lyssna utan tolk och telefon.

När konferensen samlas här näst blir det första den får göra att spridda sig i smårum. I vart rum är en högtalare som förmedlar talen. Där finns också en tolk som för sin språkgrupp tolkar det som just talas ute i konferenshallen.

Så långt har man kommit i sina förtvivlade ansträngningar att på teknisk väg lösa frågan. Därför att det måste lösas har man till och med accepterat vad som förefaller som rena vanvettet: att mota in varje språkgrupp i ett smårum med tolk och radio.

Kanske, kanske att när man genomlidit denna yttersta absurditet, man kan komma överens om att resa hem och lära esperanto.

Devinez.

Idealskolan — i Afrika.

Av **Anna Wicksell.**

I art. 22 av N. F:s förbundsakt, som handlar om de s. k. mandaten, vissa länders förmyndarskap över de f. d. tyska kolonierna jämte tre turkiska provinser, heter det, att förvaltningen av dessa områden skall utgöra »en helig uppgift för civilisationen». Inom mandatkommissionen, som har att granska förvaltningsrapporterna från de olika mandatländerna, har undertecknad fått sig tilldelad skolväsendet i samtliga. Om detta arbete vad de tyska kolonierna beträffar icke bara inskränkt sig till ett uträknande av hur många nya skolor administrationerna kunnat upprätta under det förlupna året, hur många lärare de hunnit utbilda, hur stor del av statsinkomsterna de funnit sig kunna använda för skolväsendet och liknande »administrativa» ting, utan blivit en i högsta grad intressant, givande och betydelsefull uppgift, så skylles detta tre samverkande omständigheter. Den ena var, att då den civila förvaltningen skulle ta vid därnere, det skolväsende, som under den tyska tiden där inrättats, under loppet av kriget och militärförvaltningen försvunnit, så att det i undervisningsavseende var rent bord och nödvändigt att börja om igen från början. Den andra var, att de mandatregeringar, som själva ägde stora kolonialområden och en vidsträckt erfarenhet röranade det koloniala undervisningsväsendet, sedan länge varit på det klara med, att detta, fotat som det var på våra europeiska folkskolor, var synnerligen otillfredsställande, att dess resultat varit att skapa en liten skara rotlösa människor, som föraktade sina gamla stammar och det arbete som där utfördes, men som icke kunde, endast trodde att de kunde, göra ens det enklaste av det arbete inom regeringarnas byråer, som de ansågo tillkomme dem. Regeringarna, det är fråga om de engelska, franska och belgiska regeringarna, önskade därför livligt att få ett bättre undervisningssystem, men de hade en mycket oklar föreställning om hur de skulle gripa sig an härmed. Då tillkom den tredje omständigheten. En stiftelse i Förenta Staterna: Phelps Stokes Fund, som är särskilt intresserad av undervisningsfrågor enkannerligen för färgade folk, skickade år 1920—21 en speciell expedition till Afrikas västkust för att studera det där befintliga skolväsendet. Den publicerade 1922 en berättelse om sin färd, vilken givit stöten till en hel ny rörelse på de koloniala skolornas område. Liksom regeringarna före dem utdömde de de existerande skolorna, men de uppdrogo också grundlinjerna till en sådan skola, som de ansågo borde finnas i kolonierna och som åtminstone delvis redan förverkligats i vissa negerskolor i U. S. A.

Deras tes var den, att skolan är icke bara *för* livet, den *är livet;* dess utgångspunkt skall vara lärjungarnas miljö, deras dagliga omgivning, med dess behov och dess krav, dess resultat skall vara förståelse av detta liv, kunskap om det arbete som väntar dem inom deras stammar och byar och sinne för samverkan och gemenskap. Undervisningen

(Forts. å sid. 4.)

Äro Edra inkomster för stora?

varom inte, nedbringa Edra livsmedelskostnader genom inköp i våra butiker

KONSUMTIONSFÖRENINGEN STOCKHOLM

Vackra Blåravar

och Skogsmårdar

i stort urval till billigaste priser.

CARL E. LINDGREN

Birger Jarlsgatan 5.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1, 2 tr., Stockholm.

REDAKTÖR:
Elin Wägner.
Mottagningstid kl. 10—11.
Telefon Norr 48 42.

EXPEDITION:
Telefon Norr 282 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, halvår kr. 3: 50, kvartal kr. 2: —. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:
I text ..... 20 öre per millimeter.
Textsida eller särskilt begärd plats ..... 25 öre

Linkoln Bloms Boktryckeri
STOCKHOLM 1927.

Tidevarvets Rådfrågningsbyrå för föräldrar

Regeringsgatan 31, 3 tr., Stockholm.
Öppen dagligen kl. 11—15. Läkare träffas måndagar kl. 12—13, torsdagar kl. 18—19. Tel. Norr 8043. Besvarar även frågor per brev.
Dr Ada Nilsson, Byråns föreståndare.

Ny
Hälsovårdsaffär
Samhällshygien
öppnad
REGERINGSGATAN 31 III, Hiss.
Tel. Norr 80 43.
Affärstid kl. 11—15.
Torsdagar 18—19.

Mathilda Staël von Holstein
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmtorgsgatan 3, Stockholm.
Telefon 244 68, Norr 244 19.
Familjerätt. Hyresärenden. Testamenten. Bouppteckningar. Förfrågningar från landsorten besvaras omgående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå
Inneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Herkulesgat. 14. Tel. 75 76. Norr 183 36.
f. d. La Vattugatan.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsaker, Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

TANDLÄKARE
ELSA ARRHENIUS
Kungsholmsgatan 9, invid Birger Jarlsgatan.
Tel. Norr 20500. T. Bostaden: Norr 19315.

Tandläkaren
Emma Andersson,
Stureplan 13, I (Dagens Nyheters hus.)
Tel. Norr 8 47.

Medicinsk och Elektrisk Hår- och Ansiktsbehandling
Bortt. av vårtor, brana fläckar, liktornar med violetta strålar. Gen. hårväxt bortt. med elektrolysbehandling Manicure, Pedicure f. damer o. herrar
Hilda Jonson
Götgat. 18. Tel. S. 332 99. Stockholm

Klararestauranten
— f. d. Klara Hushållsskola —
Drottninggat. 21 B. Tel. N. 25882
Måltider
Hellinackord. för mån. 70 kr.
Tesupper à la carte kl. 5—9.
Arrangemang av:
Bröllop, begravningar och festliga samkväm intill kl. 12 m.n. ev. 2 fm.
Klubblokaler m. m.
Allt till lägsta priser.
Vördsamt O. A. Jonsson.

Två vägar.

Man kan ibland fråga sig, om det är behovet, som skapar möjligheterna eller tvärtom. I alla händelser förefinns väl någon växelverkan i denna värld av kretsgång.

När alkoholisthemsinstitutionen blev till, klagades i början över, att dess inrättningar voro alltför glest befolkade. Nu däremot har det blivit fullt hus på statens alla alkoholistanstalter, och man planerar t. o. m. utvidgning av Venngarn under framhållande av det fördelaktiga i paviljongsystem. Som allt annat i vår upplysta tid, är således alkoholistvården under utveckling och kommer att mer och mer fulländas. Det är gott och väl! Men med allt erkännande för det arbete, som utföres på detta område, är det men en viss beklämning, man ser en sådan organisation i tillväxt. Det är ungefär, som när man vid ordnandet av epidemivården ute i länen, bygger för framtiden, som det heter, så att plats skall kunna beredas, allt efter som epidemierna utvecklas.

Här föreligger ett uttryck för vår försvarsvänliga tid. Man nedlägger sitt patos — förutom en myckenhet av pengar — i kampen *mot* det onda, och fullkomnar sina vapen. Den andra vägen, kampen *för* det goda, är mindre sensationell och därför mindre tilltalande för en tid, som huvudsakligen förlägger sina ideal till det tekniska, därför kommer den i skuggan.

Man har alltid havt anledning att ställa sig tveksam inför Brattsystemet. Kristidens ransonering verkade inte uppmuntrande när man inte fick mer än en viss begränsad mängd, var det en skyldighet att åtminstone ta ut sin s. k. rätt. Och det var t. o. m. stimulerande att på olagligt sätt försöka komma åt mera. Samma påföljd har Brattsystemet havt. Städerna — eller huvudstaden — äro belåtna, men på landsbygden har nykterhetsintresset ej blivit främjat.

Det skulle glädja oss mera, att som skattedragare få understödja arbetet för folknykterhet än för utvidgandet av alkoholisthem.

Till ungdomens försvar.

Den arbetslösa ungdomen har fått höra hårda ord av sekreteraren i Arbetslöshetskommissionen. Som stöd för sina uttalanden anför han några exempel ur kommunalrapporter, där bl. a. talas om ynglingar, som avbröjt erbjudet jordbruksarbete för en lön av 40 kr. i månaden jämte mat och husrum. Av denna anledning anser sig sekreteraren berättigad att beskylla ungdomen för krässenhet och motvilja mot arbete. Den ligger hellre hemmet till last än tar ett erbjudet arbete.

Tidningen Arbetaren som tagit upp frågan utgår i sin tur ifrån att arbetet i och för sig ingalunda utlöser någon tillfredsställelse. Endast förtjänsten är mödan värd, och 40 kronor är ju ingen förtjänst. Ett yttrande, som är betecknande för hurudan arbetarens ställning till arbetet börjat bli.

Det är otvivelaktigt att arbetsvilkoren många gånger kunna vara nästan oantagliga, och att orsakerna till arbetsvägran äro av betydligt djupare natur vare sig det nu gäller arbetarungdom eller annan ungdom.

Yrkesinspektrisen fröken Kerstin Hesselgren framhåller särskilt att solidaritetskänslan ofta därvidlag spelar en avgörande roll. Man vill inte trycka ner lönenivån. Nödhjälpsarbetena kunna också vara av den karaktären att de inte passa för den ena eller andra. Och det vore därför önskvärt om ungdomen under den tid den går utan arbete i stället sattes i tillfälle att utbilda sig till ett yrke. Vid Kopparbergs bergslag har man t. ex. börjat låta den arbetslösa bruksungdomen lära sig olika hantverk, dels för att hindra dem från att gå sysslolösa, men även för att de, om de i framtiden skulle råka bli arbetslösa, skola kunna taga upp hantverket och skaffa sig förtjänst därpå. För övrigt har det visat sig, att arbetarna äro betjänta av sin hantverksskicklighet även i storindustrien, som sålunda också vunnit på försöket.

Redaktör Rickard Lindström, sekreterare i Socialdemokratiska partistyrelsen, med vilken Tidevarvet haft ett samtal, påvisar, hur svårt det är att komma i kontakt med och kunna påverka de antisamhälleliga, arbetsovilliga elementen. De bevista inte några möten, läsa inga tidningar och äro därigenom så gott som odtkomliga. Men samtidigt betonar redaktör Lindström att han på sina resor fått endast goda intryck av ungdomen. Framför allt ville han visa på, hur en omkastning ägt rum i fråga om arbete och arbetsförhållanden. Förr ansågs det nära nog omöjligt att byta yrke och arbetsplats. Numera anses rörligheten hos arbetskraften såsom något både nödvändigt och fullt naturligt.

Vilken ställning intar då ungdomen själv till detta problem? Tidevarvet har vänt sig till några medlemmar av Socialdemokratiska ungdomsförbundet för att också få del av deras syn på saken.

Asociala individer, säger man, bar i alla tider varit tillfinnandes och är intet utmärkande för vår tid. Men därför bör man inte heller låta några ryliga individer framstå som representanter för ungdomen i allmänhet. Är nutidens ungdom sämre än föregående generationer, så är den inte själv skuld därtill. Då anlag och miljö äro de bestämmande faktorerna i individens utveckling och liv, måste skulden närmast tillskrivas dem, som satt dem till världen och handhaft deras uppfostran. Arbetarstammen är ju också väsentligen densamma tiderna igenom. Och de, som nu äro unga, taga arvet efter fäderna, deras egenskaper — lyten likaväl som förtjänster.

Nytt om kvinnorna.

Den som påstår att kvinnorna genomgående äro mer intelligenta än männen har inte mera rätt än den som påstår att de äro dummare. Men det är en bättre utgångspunkt för en författare som vill utgrundsgrava elakheter, och skrämma slag på sina läsare såväl män som kvinnor. En man som lyckas i båda dessa uppsåt är den amerikanske kritikern och tidskriftsredaktören H. L. Meuchen. Han är en hård tuktare av sina landsmäns svaga och löjliga sidor, till vilka han räknar kvinnodyrkan, och den exempelsamling på dumhet, pöbelhet, okunnighet och hyckleri han brukar ge i sin tidskrift genom klipp ur samtida tidningar är förfärlig.

Han är en obevekligt fiende till kriget, till det religiösa hyckleriet och kvinnoemancipationen. För att sätta en smula krydda på sin i grunden mycket konventionellt borgerliga ståndpunkt i kvinnofrågan har han alltså lagt sin bok: Till kvinnornar försvar så att han berömmer dem för deras överlägsna intelligens att slå mannen under sig och därmed utan att arbeta som gifta njuta av arbetets frukter.

Det är det ytliga kvinnovåldet i Amerika som givit honom utgångspunkt för hans resonemang.

Vi anta att det kan roa vår läsekrets att läsa ett brottstycke av hans bok. Kanna de sig däretter hägade att ta del av verdesigdäretter hägade att ta del av verdet i dess helhet och se till vilken slutsats han kommer, är det numera lätt tillgängligt i en Tauchnitzupplaga.

Kvinnor äro i själva verket ej blott intelligenta de ha nästan monopol på vissa av de mera subtila och nytiliga formerna av intelligens. Intelligens kan med fog betraktas som ett speciellt kvinnligt drag, i mer än en av sina manifestationer är den lika påtagligt kvinnlig som grymhet eller smink.

Män äro starka. Män äro tappra i fysisk kamp. Män ha känsla. Män äro romantiska och älska vad de anse vara dygd och skönhet. Män äro böjda att tro, hoppas och vara barmhärtiga. Män äro vänskapliga och tillgivna. Men så vitt de äga intelligensens fundament, så vitt de ha förmåga att upptäcka kåranan av evig sanning i bedrägeriets och hallucinationens skymning och ha en passionerad önskan att bringa den i dagen — så tillvida åtminstone äro de feminina och leva alltjämt på sina mödrars mjölk. "Mänskliga varelser" säger Weininger, "äro aldrig helt män eller helt kvinnor, det finns bara sexuella majoriteter." Visa mig en verkligt intelligent man, en man fri från sentimentalitet och illusioner, en man, som är svår att bedrägo, en förstklassig man, och du har en man med ett stort stycke av kvinna i sig. Bonaparte hade det, Goethe hade det, Schopenhauer hade det, Bismarck och Lincoln hade det, hos Shakespeare var det så förhärskande, om man får tro Freudianerna, att det ledde till ren homosexualitet. De väsentliga dragen och egenskaperna hos det manliga könet, den outspädda manligheten kännemärke, kännetecknar också ett dumhuvud (schafskopf). Grottmannen är idel muskler. Utan en kvinna att styra och tänka för honom är han ett i sanning beklagligt skådespel: en barnunge med polisonger, en hare med en urocx kropp, en svag, vidunderlig karikatyr av Gud.

Det yttre verkligen lätt att bevisa att överlägsen talang hos en man praktiskt taget alltid åtföljes av denna doft av kvinnlighet, — att fullkomlig maskulinitet och dumhet ofta äro oskiljbara.

För att inte bli missförstådd skyndar jag att tillägga, att jag inte menar att säga att maskulinitet ej hindrar alls till den komplex av kemiskt-fysiologiska reaktioner, som vi kalla talang; allt vad jag menar är att denna komplex är omöjlig utan det feminina inslaget — att det är en produkt av samverkan mellan de båda elementen. Hos geniala kvinnor se vi den motsatta sidan. De äro allmänt, avgjort manliga. Tänk på George Sand, Catarina den stora, Elisabeth av England, Rosa Bonheur, Teresa Carreno eller Cosima Wagner. Sanningen är att intetdera könet utan någon stimulans genom det andras kompletterande egenskaper är i stånd att nå toppunkterna av mänsklig strävan. Mannen utan ett räddande drag av kvinna är för drumlig, för naiv och romantisk, för lätt narrad och vyssad till sömns av sin inbillning för att bli något högre än kavallerist, teolog eller bankdirektör. Och kvinnan utan ett spår av den gudomliga oskuld som är manlighet, är för grovt realistisk för de fantasiens projektioner som äro hjärtat av vad vi kalla geni. Här som annars i universum när man de bästa effekterna genom blandning av elementen. Den alltigenom manliga mannen saknar nödig klokhet att ge objektiv form åt sina högt flygande och hemliga drömmar, och den alltigenom kvinnliga kvinnan är i stånd att vara för cynisk att drömma alls.

Tacksamhet för tacksamhet.

Det var en länge näred önskan Österrikes stat och folk gjorde till verklighet, när de för att visa sin tacksamhet för vad Sverige gjorde för dem och deras barn under nödåren, genom Svenska Röda Korset inbjöd ett antal svenska fosterföräldrar att under några dagar gästa sitt land. Det var ett fint drag och en förnämlig handling, som åstadkommits genom ett helt folks förenade ansträngningar och uppoffringar, och som bättre än ord tolkar den österrikiska nationen kultur.

Tacksamheten födde tacksamhet. Det är också med denna känsla deltagarna i Schwedendansk-resan enades om att giva ut en minnesskrift om färden till Wien, för att samla minnena och som en tacksamhetens tribut för vad man fått — och fått för livet.

Men ur tacksamheten växte också något annat. En stark önskan att fortsätta det verk, som en gång påbörjats, att bygga vidare på den bro, som en gång slagits mellan österrikiskt och svenskt. I denna strävan har också minnesboken blivit ett led — och ett rent praktiskt.

Det finns i Österrike en kärleksverksamhet, som legat och ännu ligger de ledande inom den österrikiska hjälporganisationen synnerligen varmt om hjärtat: Barnhemmet i Judenau. Genom de s. k. barndomstolarna i Wien erhålla hundratals föräldralösa barn ett hem och sin uppfostran hos nunnorna på Judenau. I denna goda och fridfulla atmosfär få de stanna tills de fyllt 16 år, varefter nunnorna skaffa dem platser. Detta hem kunde under de svåraste åren existera och fortsätta sin behjärtansvärda verksamhet till stor del endast tack vare svenska medel. Nu är dess existens åter allvarligt hotad. Detta barnhem skulle stödjas och upprehållas genom inkomsten av minnesboken.

Så vädjar denna bok till alla och en var, i Österrike och Sverige att låta den goda, sådd som spirat folken emellan alltjämt växa och mångfaldigas.

Kvartslampa 1:50
Distermi 2: —, Ultravioletta strålar.
Mångårig praktik. Läk. rek.
Elektriska Central Institutet,
Stureplan 13, 4 tr. Hiss A. Gustafsson.
Tel. Norr 197 92.

Sorgklänningar
atelierarbetade, säsongens senaste modeller.
Sorghattar och Sorgslöjor
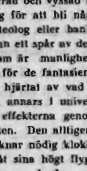
Lejamagasinet
Stockholm.

Damfriserings-salong
Kornhamnstorg 2, 1 tr. Tel. N. 844.
Shingling, Ansiktsbehandling Manicure.

Framkallning,
kopiering och förstoring av amatörbilder utföras bäst hos
PETERS, Stureplan 4.

Matlagningsskolan,
Humlegårdsgatan 5 I
LUNCH Smörgåsbr. varmrätt, kaffe 1:25
Middag Smör. ost, sill 2 rätter 1:50
Ny regim. N. 115 50. Kupongsystem.

DAMER!
Vid beställning av klädningar och blusar vänd Eder förtroendefullt till
MODE-ATELJÉN
Sigrid Andersson
(Inneh. K. Fredriksson)
Västerlånggatan 68, 4 tr.
STOCKHOLM
Telefon: N. 63 10.

KNUTSONS OTTOMANER,
erkända för sin hållbarhet, största sortering av överkast. Dalagatan 14.

Berliner Bock Dricka
Damernas Favoritdryck.
Måltidsdricka.
RÅSUNDA BRYGGERI A.-B.
Tel. Hagalund 19. Postadr. Råsunda

Vid köp av villa
i Äppelviken, Smedslätten och Ålsten vänd Eder med förtroende till
Byggmästarnas Villabyrå
Höglandstorgets hälsplats.
Tel. Ålsten 555.

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 108 51
STOCKHOLM.

KAMERA OCH FILMS, låt framkalla och kopiera hos MOLANDERS Regeringsgatan 11. Bästa och snabbaste utförande.

Kampen mot splittringen.

Av Ada Nilsson.

II.

I sin artikel i förra numret av Tidevarvet lade doktor Nilsson upp det psykologiska tvedingsläge som förmått dr Bratt att söka »slå en brygga mellan de tvenne dåddöningar som kämpat i den nu levande generationens bröst».

I denna artikel redogör artikelförfattaren för hur dr Bratt tagit på sin södra uppgift.

Bratt börjar sin bok med en närmare analys av splittringens väsen. Han framhåller hur konsten, teologin och psykologin givit uttryck åt denna känsla av splittring i människonaturen. Även fysiologin talar om den och påvisar hur den har sitt anatomiska uttryck i hjärnans byggnad.

Vårt centrum för själslivet är ju hjärnan. Den uppdelas av fysiologerna nu för tiden, tycks det, i urhjärna och nyhjärna. Den förra är säte för det animala livet — »djursjälen» eller som Bratt senare nämner det »själsgrunden». Men ur densamma har nyhjärnan utvecklat sig, som i sin tur är säte för det viljande och tänkande jaget eller det rent mänskliga inom oss. Dess viljeimpulser kunna gå emot urtidsvarelsen inom oss. Och därmed är splittringens möjligheter anatomiskt och fysiologiskt givna.

Författaren skildrar sedan personlighetens uppkomst och utveckling, började med det »första jagets» uppkomst under de 3—5 tidigaste levnadsåren. Vi ha arv och miljöfaktorer även här. Arvet är inte endast anlagen, drifterna och instinkterna utan även medfödda tendenser, som enligt psykoanalytisk uppfattning genom föregående generationers själsliga nybildningsarbete utfällts som ett skikt i själen ovan den primitiva urgrunden. Vi bära sålunda med oss grunddragen av föregående generationers idealbildning.

På allt detta verkar nu miljöfaktorer. Icke endast de rent yttre förhållandena, luft och näring, sol och hälsa. Utan barnets stora härmningsbegär och härmningsförmåga lär det både att tala föräldrarnas språk och känna deras känslor. Affekter äro som bekant högst smittsamma. Barnet »identifierar» sig med omgivningen, som det heter på psykoanalytiskt språk eller tager omgivningen till *ideal*.

Men detta första jag sjunker ned i det omedvetna, som sedan omfattar både själsgrunden och detta första jag. Men därmed är det ingalunda ute ur vårt liv. Det kommer igen som impulser, befallningar från en inom oss verkande makt, som *idealets* fordringar, som samvete. Samvetets röst står som representant icke endast för individens egen idealbildning under denna första livsperiod utan även för de medfödda tendenserna av de föregående generationernas idealbildning.

Ur det omedvetna, omfattande alltså »själsgrunden» och »jaget», framväxer sedan det definitiva jaget genom nybildande livsprocesser efter tiden 3—5 år.

Dessa livsprocesser kunna gå ut på både identifiering med omgivningen — föräldrarna bilda ideal — eller tvärtom genom protestinställning mot omgivningen, ett motsatsideal alstras.

Vanan fixerar dessa livsprocesser, varför de för all framtid kunna verka bestämmande på personens inställning i livet till omgivningen.

Det är sålunda tre *grund*krafter, som bestämma personligheten: Den naturliga medfödda viljan, det första jaget eller föräldraviljan, som barnet gjort till sin och så till slut omgivningens inverkan under uppväxttiden.

I ju enhetligare riktning dessa krafter verka under uppväxttiden, dess starkare blir karaktären, dess handlingskraftigare, gladare, sundare människan.

Dra däremot krafterna alli för starkt åt olika håll, uppkommer splittring, minskad arbetsförmåga, sjukdom eller hållningslöshet. Och splittringen hotar redan det omedvetna.

»Glädjen, säger Bratt, »bor i de djupaste skikten av vårt väsen» — och »kärlek finnes alltid på botten av själen». Blir idealet, som bildas under första barnaåren, glädjeförbjudande, eller uppkommer trotsinställning mot föräldramyndigheten, få vi icke ett enhetligt omedvetet, utan ett splittrat ideal. Livslusten blir hämmad. Handlingskraften minskas. Har generationers idealbildning varit förbjudande, är splittringen redan medfödd. Kommer uppväxtålderns idealbildning att gå allt för mycket stick i stäv mot det livsbejakande glädje- och kraftfyllda »barnet» inom människan, går det därför galet. »Jaget» slites mellan grundkrafterna, blir svagt och viljelöst och helt och hållet beroende av miljön. Eller det följer motståndslöst de ur de omedvetna djupen framvällande krafterna och instinkterna. Eller alstras nervösa sympton, komplexbildningar. Personligheten är ej längre hel, utan dessa »underjordiska jag» driva sitt gyckelspel.

Det tredje och största kapitlet i boken handlar om *Kampen mot splittringen.*

Bratt utgår ifrån att det primitiva — själsgrunden — kan betraktas som ensartat inom hela människovärlden. Icke så idealen. Deras olikhet betinga därför olika folks och tiders olika själsgestaltning och andliga odling. Olika kulturformer skapa större eller mindre splittring. I denna bok liksom i sin föregående, Kultur och neuros, pekar han på skolans betydelse som personlighetsbildande faktor på gott och ont. Och han kommer även här gång på gång fram till att den kristna kulturen med sitt ensidiga hävdande av det andliga på det primitivas bekostnad har lett till neuros. Med det alltför starka undertryckandet av sexualitetens krav tillläppas källsprång, som äro av oändlig betydelse för karaktärsdaningen och för utvecklandet av en frisk och glad människa.

Efter Freud påpekar han hur splittringen på två sätt kan hävas. Hur livsflödet från själsgrunden på tvenne vägar kan nå fram till jaget i *en* ström och ej i tvenne, som gå emot varandra. Den ena vägen är den direkta, endast efter lustprincipen gående — den absoluta friheten för en enda. Den andra vägen för över idealet.

Men är då idealet neurosbildande så måste det ändras.

Han vill ha fram ett efter livets och människonaturens krav avpassat livsideal.

»Livets väsen är kamp», säger han, »men gott vore om kampen ej skapade så många invalider, ty då förlorar den sitt värde för livet, för skapandet av en stark, god och livsduglig människa».

Bratt söker även genom analys av olika religioner och religiösa personligheters utveckling få fram att den personlighetsförvandling, som tänkningen av en nervsjukdom eller danandet av en harmonisk människa innebär, i mångt och mycket är av samma natur som den till vilken en religiös själsutveckling syftar.

Bratt vill slå en brygga mellan de tvenne åskådningar som kämpat, som han själv säger, i den nu levande generationens bröst. Han vill komma fram till en försoning mellan de två stora grundkrafterna i människans väsen, självbevarelsedriften med dess utgrening i moralisk och ekonomisk känsla, samt sexualiteten. Det är en jätteuppgift, som han kanske något förlyft sig på.

Dostojevskij hade, efter vad jag vill minnas Mereskowski säger, planerat en tredje del av bröderna Karamazov: syntesen mellan köttets helighet och andens helighet. Den delen blev aldrig skriven. Vi vänta ännu på det förlösande ordet.

Men vi måste i alla fall efter bästa förmåga och i överensstämmelse med *vår* tids kunskaper staka ut kommande släktens uppfostringsvägar.

Doktor Iwan Bratts bok *Splittring och enhet,* vars ledmotiv jag här sökt genomtränga och framlägga, är icke en lättläst bok. Den kommer säkert att verka stötande på både naturvetenskapligt och religiöst tänkande. Men ingen kan underkänna dess sociala patos. Och problemen måste förr eller senare ställas under debatt. Helst förr.

1. "Det här blir tråkigt", säger Ni, då Ni skriftklokar ej Er sitna kaffe- och teservis, ett sätt ta bordsliver, vilket allt skiftar i en sentagull färg.

2. "Hur skall jag få det här fint tills gästerna komma?"

2. Men Ni bedrar Er, ej förtrytsla. Saponarias Flytande silver finns att tillgå överallt. Flytande silver ger på ett ögonblick hela Eder silveruppsättning ett utseende som det bomma Gamla från guldmedelsna verkstad. Flytande silver förslivrar medan det putsar och polerar Ert silver.

3. Flytande silver var angripen ej metallen, utan ju oftare förnnälen putsas, ösmo tjockare blir silverlagret. Alla andra putsmedel slita silvret, Flytande silver konserverar det.

Flytande silver demonstreras & Bygg- och Bo-utställningen & Löjeraliska konsthall i Stockholm, Svenska Mässan i Göteborg samt & utställningarna i Karlstad och Falun.

Flytande silver försäljes i välsorterade färg, kemikalie-, järn- och specerieaffärer samt guldsmedsaffärer.

Pris per 1/2 flaska Kr. 3:50. Provflaska Kr. 1:20.

Generalagenter:

GYLLING & CO.,

Regeringsgatan 8, Stockholm. T. N. 196 76.

HÄLSOVÅRDSAFFÄREN
SAMHÄLLSHYGIEN A.-B.

Allt för MODERVÅRD och SPÄDBARNSVÅRD

REGERINGSGATAN 31 III. Hiss.

AFFÄRSTID KL. 11–15.

Modern magi.

Ett litet apropos till Gumaelius jubileum.

Troels Lund berättar, hur man förr i världen trodde att tusen smådjävlar för in i människokroppen och beslog den med sjukdom. Man talade med vördnad och skräck om sådana personer, som stod i förbund med dunkla makter vilka förlänade dem övermänsklig naturlig kraft. — Genom tro eller övertro förlorade människan från fordom sin fria vilja.

Nu är smådjävlarna döpta och kallas Baciller; men i kriget emot dem bli vi ännu ofta besegrade. De dunkla makterna är utforskade — vi kallar dem hypnotism och suggestion; men frambesvärja eller behärska dem kan vi ännu inte. —

Nu för tiden ingriper värken tro eller övertro så ofta som förr i våra dagliga gärningar, men det finns andra hemliga makter som driver sitt spel med oss, och vi förlorar den fria vilja, som vi i optimistiska ögonblick så gärna vill tro på.

Vår tid är upplyst och nykter. Vi kallar alla underbara företeelser vid namn och se på dem klart, med medvetna ögon — men detta till trots dukar vi under för deras inflytande. Däri ligger hemligheten av i dag.

Det finns flera sådana nya gudar som vi "sena tiders barn" bringar våra rökoffer.

Denna gången vill jag bara nämna en av dem vid namn. Hon heter R e k l a m och hon tränger sig in i vår dagliga tillvaros minsta detaljer; hon kan också ingripa ödesdigert i vårt liv och förändra det i ett enda slag.

Ingen affärsman i våra dar kan företa något utan att först frambära ett stort offer till vår gudinna. De större företagen har t. o. m. en hel stab av präster som blott är till för att betjäna och frambesvärja henne.

Man kan också vända sig till en byrå för besvärjandet.

Det gäller ej mer att frabmringa det B å s t a n och lita på att det slår igenom till följd av sin kvalitet. Utan Reklamens välsignelse suckar även "bäst i bruket billigast" utan framgång.

Ett par små exempel! Stomatolen ger många lockande löften, i spårvagnar, i bodar och på stora lysande gatuannonser. Din fria vilja är redan sin kos! Du föredrar inte den pastan framför andra krämer, men på frågan: "Vilken sort önsker?" svarar Du prompt — med osvikliig säkerhet: "Stomatol", innan Du ännu alls haft tid att tänka efter.

Nyligen pågick i Wien en stor utställning som kallades "Wien och Wienarna", Jag hatar sådana kollektivutställningar, och var fast besluten att inte gå dit. Men redan titeln har något tilldragande!! Och man mötte den överallt. Öppnade man en tidning läste man den, folk talade om den och på revyerna sjöngs kupletter över den. — Långsamt men säkert smög den sig på mig med reklamens hemlighetsfulla makt — tills jag en vacker dag stod mitt ibland utställningsbesökarna.

Det är kanske någon som kommer ihåg en liten historia om en tysk författare, som gick genom pressen för flera år sedan:

En ung författare sitter en kall, vårnatt på en bänk i en av Berlins alléer. Hans arbeten hade skickats tillbaka till honom med vaga framtidslöften, som inte fyller magen. Han är hungrig, trött och ledsen. Då kommer en skara glada masker förbidansande från en maskerad. Hans ögon följer slött Harlekiner, Pajazzos och Dominos och stannar utan tankar vid en skön Colombina, stödd på sin riddares arm. — En örfil smäller! Det är riddaren som vet att skydda sin dam för påträngande blickar. — Den unge författaren flyger upp. Förtrafflight, han har fått en örfil. Antligen har han fått något gripbart i sina händer. Slag efter slag faller som hämnd för de hårda ödes-slag han själv fått smaka — hårdare och hårdare tills polisen frånrycker honom hans offer.

När han nästa morgon — påbördad en process — lämnade poliskontoret och med långsamma steg vände hemåt — var det med den fasta föresatsen att göra slut på sitt redan förstörda liv.

Men — här ingrep vår gudinna till hans förmån!!

Redan i trappan väntade reporterna på honom telefonen ringde oupphörligt och förkunnade det ena glädjebudskapet efter det andra. Högtbetalda artiklar beställdes — det uppstod ett kiv och slit om hans arbeten.

De slag som han föregående natt mått åt det dunkla fientliga livet i form av en hetlevrad riddare — hade fallit på en betydande politisk personlighet. — Författarens namn var i alla tidningar, — svart eller vitt alltefter partiet, — men han var framdragen ur den lugna glömskan, som vår tid inte tål. — Hans lycka var gjord.

Sedan dess har vi gått längre. Särskilt i den nya världen. Vad gör man inte allt för att kalla Gudinnan Reklam till ens tjänst. Unga filmstjärnor låter sig berövas unycken och ära, genomgår intressanta skilsmässor, klättrar uppför livsfartiga fasader och bär Lindbergh tatuerad på sina knän.

Och de är inte ensamma. Den strängaste bland de stränga, amerikanska kyrkan ger sig även i hennes makt. Och så kommer det sig att man i New York bland andra ljuareklamer som tävlar med stjärnorna, kan läsa i flammande himmelbokstäver: "kom till Jesus."

Vi här i den gamla världen har ännu inte hunnit så långt. Vi tycker om att det finns n å g o t, som är för högt för att nås av Gudinnan Reklam. Något, som det är ett helgerån att nämna i samband med henne.

Men vi skall inte förhäva oss. Det finns också hos oss en tid då det hetie: "Ändamålet helgar medlen".

Elsa Björkman-Goldschmidt.

Mötesplatsen.

Medborgarskolan på Fogelstad

avslutade sin sommarkurs söndagen den 31 juli. I kursens arbete ha följande 19 elever deltagit: Ella Andersson, Mina Arndow, Maja Björk, Hedvig Brusewitz, Maria Ekdahl, Lisa Ericson, Mary Holmberg, Märta Hult, Naemi Kleberg, Elin Larsson, Märta Löwenberg, Sigrid Olsson, Emma Persson, Elin Pettersson, Elsa Schotte, Emma Steenberg, Emma Walldov, Ingrid Vallqvist, Märta Werleman.

Följande yrken ha varit representerade bland kursdeltagarna: 2 husmödrar, 1 barnmorska, 9 lärarinnor från flickskolor och folkskolor, 2 skolköksläraringar, 1 barnträdgårdslärarinna, 1 textil- och 1 tobaksarbeterska.

Kursdeltagarna ha kommit från all ahåll i Sverige med ett ganska starkt skånskt inslag. En av dem kom från Danmark.

Rektor Hermelin har föreläst i historia, statskunskap och psykologi och fröken Ebba Holgerson i medborgarkunskap. Praktiska övningar i mötesteknik ha förekommit, man har hållit diskussionsmöten, sammanträden och landsting, det senare lett av fröken Tamm.

Fröken Tamm har även föreläst om det nya kommunalskatteförslaget och om jordfrågan.

Andra föreläsare ha varit: konstnärinnan Edith v. Knaffl om konst o. konstförståelse, fru Märta Tamm-Götlind om den amerikanska prästen Anna Shaw, dr Alma Sundqvist om Sexualhygien och ärvtlighetslära, advokat. Elisabeth Nilsson om äktenskapslagen och lösdrivarfrågan, fru Anna Wicksell om skolfrågan i Afrika, fru Elin Wägner om Gandhi, doktor Ada Nilsson om vår föda eller undernäringens faror och övernäringens snaror, frkn Kerstin Hesselgren om Internationella arbetsbyrån i Genève och den internationella skyddslagstiftningen samt om moderskapsförsäkringen, frågans riksdags- och utredningshistoria och nuvarande läge. Doktor Andrea Svedberg har talat om Kvinnofrågan av juli 1927. Fru Manda Björling har under hela kursen undervisat i talteknik och vällåsning i samband därmed har fru Wägner hållit en föreläsning om skriftlig och muntlig framställningskonst.

Gymnastikdirektör Barbro Lychou har lett gymnastiken.

Avslutningen ägde rum i den nya festsalen med tal av fröken Kerstin Hesselgren och skolans rektor.

I samband med avslutningen har skolans råd varit församlat för att ta del av skolans arbete och överlägga om dess framtid.

Rådet, liksom lärare och elever voro efter avslutningen inbjudna på middag till fröken Tamm.

Idealskolan — i Afrika.

(Forst. fr. sid. 1.)

borde bygga på barnets egen verksamhetslust; eleverna skulle lära genom att handla själva, icke genom att läsa i en bok; det praktiska arbetet skulle vara det centrala, böckerna skulle komma till eftersom de behövdes för att fördjupa förståelsen av arbetet, aktningen för arbetet och nöjet i arbetet.

För mig blev denna rapport vad engelsmännen kalla a new departure. Jag tog upp dess huvudlinjer till diskussion inom mandatkommissionen, icke med kommissionens medlemmar direkt utan med de representanter för mandatregeringarna, som alltid skickas till kommissionens sammanträden för att stå till tjänst med sådana upplysningar, som kommissionen måtte önska, och som jag visste voro intresserade för att få något bättre i skolväg än det de hittills haft. Jag var emellertid icke ensam. Engelska regeringen nöjde sig ingalunda med att diskutera saken i mandatkommissionen; den skickade genast en liknande expedition som den amerikanska och under samma ledare till Östafrika, och den tillsatte en stor kunglig kommission hemma i London med uppdrag att i huvudsaklig överensstämmelse med de grundlinjer som framställts i ovanstående rapport ävensom i den senare tillkomna rapporten om Östafrika utarbeta en verklig plan för skolväsendet i samtliga engelska kolonier och skyddsområden. Först år 1924 då jag var säker på att ha alla mandatregeringarna bakom mig och kunde peka på diverse saker som redan salts igång vågade jag mig på att föreslå kommissionen ett principuttalande, som skulle fastslå kommissionens s. k. politik i undervisningsfrågor. Den antogs och bildar nu grundvalen för vårt arbete på detta område.

Enligt det vi sålunda alla enats om, mandatkommission och mandatregeringar, skall undervisningen i de gamla tyska kolonierna i framtiden omfatta: Först och främst det som i England kallas character training, sanningskärlek, redbarhet, fair play, lojalitet, förmåga av underordnande och samarbete. Detta skall inläras icke genom kristendomsundervisning. — missionsskolorna ta det nog med jämväl i denna, men staten är i dessa områden religiöst neutral — icke heller genom läroböcker i moral, utan genom kropsövningar, lekar, spel, scoutförelse och, sist men icke minst, musik. Varje skoldag skall en del av tiden upptagas av sådana ting; dygderna här ovan skola arbetas in i lärjungarnas dagliga vanor under hela deras skoltid, tills de bliva naturliga och självklara för dem.

Det nästa är hälsovård. Den skall icke heller inläras genom någon trvckt hälsolära, utan skolan skall vänja ungdomarna vid renlighet och ett hygieniskt levnadssätt. Allt nerifrån de små byskolorna går detta för sig. Varje dag ses det efter, att eleverna äro rena och snygga; varje vecka undersöker läraren deras ögon, öron, tänder och halsar för att upptäcka börjande infektioner; vid småfel kan han själv föreskriva en enkel behandling, vid allvarligare fall får han söka efter bästa förmåga att tillsammans med föräldrarna skaffa mera sakkunnig hjälp. Varje månad bli alla barn mätta och vägda för att se om de hålla måttet; är så icke fallet undersökes om det är fel på deras diet, deras nattsömn, de hygieniska förhållandena i deras hem. Skolan blir ett centrum för hälsovården i byn eller distriktet; långsamt — fort går det inte, gunås — är den både barn och föräldrar vad hygien och sanitetsväsen är för något.

I själva centrum i skolornas undervisningsplan står det arbete, som man kan förutse lärjungarna skola komma att utföra som vuxna, jordbruk, bättre metoder för odling av traktens produkter, för husdjurskötsel, för trädgårdsbruk, hantverk och industri. I byskolorna läres endast sådant som kan vara till nytta för en jordbrukare på hans gård, enkelt träarbete och smidesarbete, reparationer av redskap och byggnader, därjämte, om sådana finnas, lokala hemindustrier, vilka ofta äro värdefulla, men numera tendera att försvinna. I de stora distriktsskolorna, som alltid äro internat, göres denna undervisning mera yrkesmässig, då eleverna äro färdiga där kunna de nedsätta sig som självständiga hantverkare, där sådana behövas, taga anställning i regeringens eller enskildas verkstäder eller utbildas ännu vidare till jordbruksassistenter, lärare eller hälsovårdspersonal.

Därnäst kommer som kronan på det hela vad man i brist på ett bättre ord får kalla lärjungarnas medborgaruppfostran. Det är icke fråga om att lära dem stats- och kommunalförfattningar enligt europeiskt mönster, liksom all annan undervisning skall även denna bygga direkt på den infödda befolkningens egna traditioner, dess egen stamorganisation, dess eget sinne för sammanhörande, lojalitet och ansvar. Skolan arbetar här på två olika linjer. I de flesta mandatområden finnas särskilda skolor för hövdingarnas och underhövdingarnas söner, där dessa framtida ledare för deras folk få lära sig grunderna för en god administration, för rättvisa och hederlighet i förvaltningen, nyttan av korrekta anteckningar, protokoll och register, betydelsen av en ordentlig budget. Men också de vanliga skolorna, d. v. s. de stora internatskolorna, söka lära sina elever nödvändigheten av medborgerlig disciplin och maktens ansvar. I en del distriktsskolor i Tanganyika har man infört i stället för stora sovbyggnader, där eleverna blandas om varandra, särskilda bryanläggningar, där pojkarna från samma stam få bo tillsammans i sådana byggnader som de äro vana vid, endast något mera hygieniska och ändamålsenliga, där är det deras skyldighet att upprätthålla ordning och snygghet, de få organisera sig enligt sina egna stamsedvänjor, med hövdingar och befälhavare (headmen), domstolar och råd av stammens äldsta. De få själva välja sina myndigheter och den skolföreståndare som berättat om dessa försök framhåller, att i motsats till engelska skolpojkar, vilka alltid välja de starkaste och mest sportmessiga, dessa pojkar välja dem som stå närmast deras verkliga hövdingar hemma i stammen, det är de legitimistiska synpunkterna som äro bestämmande för dem. När dessa pojkar komma tillbaka till sina stammar och byar, ha de fått skolans mäktiga sanktion bakom sina egna stamförfattningar, de ha lärt sig värdet av auktoritet och disciplin, men också värdet av gemensamt rådgörande och gemensamma beslut, av ordnat arbete med gemensamma krafter för gemensamma intressen.

Allt detta är learning by doing. Men naturligtvis skall den bokliga kunskapen icke heller försummas. I de amerikanska skolorna av i huvudsak samma typ ges i allmänhet halva tiden till praktiskt arbete och halva till den akademiska lärdomen. Men den senare meddelas i närmaste förhindelse med det praktiska arbetet, sammanvävd med detta, förklarande och fördjupande. Läsning, skrivning och räkning inläras i samband med sådana vardagens uppgifter, som intressera en barnunge, hönsens äggläggning, grisarnas utfodring, den kvantitet säd som sås och den kvantitet skörd som samlas in. Läseböckerna skola innehålla naturskildringar och naturkunskap rörande den natur, som omgiver eleverna, geografien lär dem vart deras bomull eller kaffe eller palmolja skeppas hän och vad våra avlägsna länder giva dem tillbaka, historien är först och främst Afrikas historia, sedan några raska drag av den övriga världens. Slutligen måste de tyvärr också lära sig så mycket som möjligt av mandatlandets språk, icke på grund av mandatregeringarnas ondska, utan därför att deras egna språkförhållanden äro så splittrade, att ett enda relativt litet område kan omfatta något hundratal olika dialekter med fullt lika stora skillnader som mellan svenska och tyska. Resultatet av hela undervisningen skall vara att giva lärjungarna förståelse av, att Afrika är en nödvändig del av hela världens ekonomiska system.

Detta är en ny art skola med en ny inriktning. Dess mål är att uppfostra dessa länders infödingar till att bli goda Afrikaner, goda medborgare, goda producenter, i stån i att övertaga sitt land och producera vad som behöves både för att själva bli en sund och kraftig ras och för att giva åt världen det rämaterial, bomull, kaffe, kakao, palmolja, gummi och vad annat det kan vara, som dessa trakter kunna frambringa till tjänst för de fattigare delarna av världen, vår värld.

Det är lätt att se hur hela programmet passar ihop med förbundsaktens heliga uppgift för civilisationen och med vad som också kallas »det dubbla mandatet», d. v. s. att icnona dessa rika tropiska och subtropiska länder för tillfredsställande av mänskligheitens behov men också för deras egna folklags välfärd, att draga försorg om att världen får deras produkter, men att producenterna bli infödingarna själva, att de ursprungliga ägarna av landet aldrig få förtryckas och utrotas eller tillåtas sjunka ner till en rent tjänande ställning, ett tillstånd som kommer slaveriet nära. Dessa skolar vilja lära varje infödding att odlia sin egen jord med sin egen familj på sin egen tid och för sin egen fördel — men också till ömsesidig fördel för oss alla.

Detta betyder icke att den vita mannen skall bli eller borde bli utkastad ur Afrika. Tvärt om — intet av allt detta kan åstadkommas utan den vita mannens hjälp. Hans närvaro är behövlig för att göra slut på stamkrigen och organisera en stabil förvaltning, för att meddela kunskap om sådana element av europeisk civilisation, som kunna vara av nytta för de infödda; till en begränsad omfattning är han också nödvändig som handlande och exportör och som förmedlare av bättre metoder för infödd produktion. För närvarande tid behövs han också för sådan kapitalistisk produktion, produktionen av sisal exempelvis, som de infödda icke på långliga tider kunna övertaga. Men han får lov att komma och, om han så önskar, även stanna kvar i den nya anda, som kallas det dubbla mandatet och civilisationens heliga uppgift.

Man säger, att detta är en drömdet är det också, såtillvida som nio tiondedelar därav ännu hör framtiden till. Men ingen kan arbeta för framtiden utan att drömma om den, och detta är icke en dröm bara av Phelp Stokes Fund och mandatkommissionen. Alla sju regeringarna äro med, var och en på sitt sätt. Början är överallt gjord, och ingen som har något förstånd kan begära at det skall gå fort. Att bygga upp en ny art skola måste nödvändigt vara en långsam historia. Det fordrar en ny sort lärare, och de utbildas icke på en dag, allraminst därnere där så gott som intet finnes att taga av. Det fordrar en ny art av skolanläggningar, skolinredningar och skolutstyrslar. Det fordrar nya läseböcker och läroböcker; och det sitter hårt åt att skaffa dem. Det kommer att taga åtminstone en generation innan dessa skolor kommit ordentligt i gång och spritts någorlunda jämnt över länderna. Men jag är fast övertygad om, att detta är kortaste vägen att göra av Afrikas infödda folk ansvariga besittare av deras eget land och därmed så pass lyckliga som människor bli i denna värld. Innan vi nå dit, till

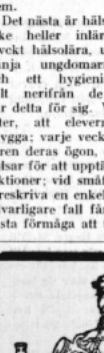

Varje morgon ett glas

Fruktsalt-Samarin

Det håller fysiken fri, det utför en invärtes rengöring, avlägsnar från kroppen otjänliga ämnen, utdriver den skadliga urinsyran samt uppfriskar blodet, ger god hälsa.

Fruktsalt-Samarin

per flaska Kr. 2: 50 erhålles i apotek, hos droghandlare m. fl.

Cederroths Tekn. Fabr., Stockholm

Faderskapets tragedi.

För Tidevarvet av Ruth Persson.

(Forts.)

Men för Anders, där han dvaldes i drängkammaren bland de äldre kamraterna och den hoppande bruna ohyran, begynte den jämmerliga sanningen, att han nu hamnat i en skola bort från vilken ingen annan räddning fanns än högsta vinsten i något lotteri, att bli tydlig och klar. Landsvägen strök förbi därute, men om vägen till den och friheten där hade han ingen aning den tiden. Han var för livskraftig och för oerfaren. Däremot sysselsatte honom mycket möjligheten, att helt plötsligt finna en undangömd skatt eller att bli i tillfälle göra en tjänst åt någon rik och ensam gammal människa, som kunde belöna honom genom att göra honom till sin arvinge, så att han hux flux i en hast komme att bli rik och fri. Och likaså sysselsatte honom möjligheten av eldsvåda i gården han hade tjänst i. Ty då skulle han också komma att bli fri förestälde han sig.

Men dagarna gingo, och han fann ingen skatt, och ingen annan människa att göra någon tjänst åt än en gammal, som hade hjälp från församlingen, och med eldsvådan blev det lika skralt. Askmolnen, som han satte sitt största hopp till, tornade visserligen upp sig ettpar gånger den hösten, blåsvarta och ettriga och läto blixtarna fräsa som arga kattor, men gården blev stående som den alltid stått. Och tröskan antände inte, och skorstenseld blev det inte, och någon luffare tilläts aldrig logera i uthuslängorna.

Han gick där och såg tröstlös och hängfärdig ut, och kamraterna tyckte synd om honom, och tog honom med till dansbanan för att muntra upp honom lite. Men stå rätt upp och ner en hel kväll och halv natt och plågas av en för hög konfirmationsstärkkrage, det är just ingen fröjdefull känsla, och han grät sig till sömns, sen han vandrat den långa vägen hem i sällskap med en gammal piga, som hade tjänst i samma gård som han. Och som gick där och molteg hela vägen förbittrad och förgrämd.

Men han skulle få se, det komme nog att bli bättre med tiden, tröstade kamraterna honom. Och det blev det också. Han växte upp till en vacker och stätlig yngling, och lärde sig snart nog döva livsbegäret med tidsfördriv. Lustig och glad och stark blev han. Den främste i hela pojkflocken. Han var deras rolighetsminister, och hans like som fotbollsparkare och danskavaljer, fanns inte på långa vägar. Segern var given åt det fotbollslag, där han var medlem. Och vid dansbanan om somrarna var det ingenting ovanligt alls, att någon tjock herrskapsherre kom bort till honom, slog honom på axeln, sträckte fram cigarrettetujet och viskade förtroligt: "Hoppas Andersson är hygglig bjuder upp mina damer till en dans eller två i afton.""

Åt ingen annan gavs dylikt i uppdrag. Och honom fyllde det med glädje och stolthet. Han kände sig till mods, som fria människor göra. Och någon annan önskan än vackert väder och att ta sig bra ut, kände han icke till.

Men så hände det sig en dag att en av flickorna kom och berättade honom, att nu skulle hon bli mor, och det var han, som var far till barnet.

Man säger ibland, att ens tankeförmåga strejkat vid något tillfälle. Och det gjorde den hos Anders i den stunden. Flickan märkte, hur han stirrade på henne, som om han plötsligt sett henne förvandlas till ett forntidsdjur eller annat hiskligt vidunder. Ögonen glodde mot henne stora och runda och förfärade, och munnen öppnade sig i hjälplös förvåning.

Det första han förmådde tänka ordentligt var att alltsammans endast var ett dåligt skämt av henne, och det sökte han också förmå henne erkänna, att så var. Men nej, det var det inte, och hon ville, att de skulle gifta sig. Han begrep inte varken hennes känslor eller tankegången hos henne. — Gifta sig! Då skulle man ju vara stor vuxen karl.

Och med ens kände han, att han endast var en barnunge. En ynklig, liten stackare, som plötsligt upptäckt sig ha vållat obotlig skada och hjälplös såg sig om efter en utväg att slippa undan från alltsammans. Ty något annat, än försöka slippa undan, föll honom rakt inte in. Från den dan, han som sjuårs skolpojke för första gången på egen hand trädde ut bland främlingar, hade inte en dag gått utan att lära honom, att det inte fanns något, vad det då vara må, av allt detta som mötte en i livet, som man inte helt eller delvis kunde slinka undan. Och han försökte i det här fallet även. Och med förtvivlans mod. Hade det funnits minsta möjlighet för honom, att få med ed bedyra sin oskuld, skulle han ha svurit sig fri.

Men barnavårdsmannen tog i med hårdhandskarna, och de månader som följde, blevo en skammens och smälekens tid för Anders. Giftermålet slapp han undan. Flickan uppfyste honom till och med om, att han var en usling, som varken var värd kvinna eller barn. Men tjugofem kronor i månaden tvangs han att betala i uppfostringsbidrag. Tio jämte beklädnaden skulle modern själv anskaffa.

(Forts.)

---

självständigheten och det fulla ansvaret, komma icke blott generationer utan århundraden att förflyta, men ju mera målmedvetet vi arbeta, dess fortare går det.

Jag kan inte sluta denna framställning bättre än genom att relatera Bulustammens legend om människans skapelse så som jag hörde den av en folkloristiskt intresserad amerikansk missionär. Vid tidernas och tingens början, anser Bulufolket, gjorde skaparen gorillan och dvärgen och människan och deras hustrur. Och han gav var och en av dem ett sädeskorn, ett redskap och en eld. Sedan gick han bort och glömde dem. Men en dag kom han att tänka på dessa varelser och gick tillbaka för att se vad som blivit av dem. Han fann gorillan, men den hade tappat bort både redskapen och sädeskornet och gnistan, och skaparen sade: Du är bara ett djur och blir aldrig annat. Han kom till dvärgen, och han hade ätit upp sädeskornet, kastat bort redskapen, endast elden hade han kvar. Då skakade skaparen på sitt huvud och gick för att finna människan. Mannen och kvinnan hade bearbetat jorden med redskapen, de hade satt sädeskornet däri och skördat mera, och nu hade de både till att äta och till att sätta. Och elden brände på deras härd, där de beredde sin föda. Då sade skaparen till mannen och kvinnan: Åt Er vill jag giva jorden.

Detta är en afrikansk legend, den är sprungen ur den afrikanska folksjälen, och den har växt fram ur Afrikanens innersta behov och längtan. Jag tror, att det undervisningsarbete, som nu i all blygsamhet börjat i mandatterritorierna, är i överensstämmelse med denna afrikanska folksjäl och kommer att visa sig som en av vägarna att i verkligheten genomföra civilisationens heliga uppgift.

Sjukvårds- och Förbandsartiklar

Kirurgiska Gummivaror, Bandager alla slag. Elektriska Hörapparater, Induktionsapparater, Åderbråckstrumpor, Bråckband, Rygghållare, Grossesskorsetter och Gördlar, Bröthållare, Lungskyddare, Skäljkannor, Liggdynor, Dambindor, Barnavårdsartiklar alla slag m. m. Begär eller tillskriv oss. Illustrerade kataloger gratis.

Magasin Special

Vesterlånggatan 66 (Ingång i Passagen)

Birger Jarlsgatan 9

STOCKHOLM